
МІЖНАРОДНИЙ БІЛЛЬ ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ

ВИКЛАД ФАКТІВ № 2
(REV. 1)

ХАРКІВ
ХАРКІВСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА
2019

Третє видання, стереотипне

Ця публікація здійснена
за фінансової підтримки Європейського Союзу.
За зміст публікації відповідає лише
Харківська правозахисна група, і його ні за яких обставин
не можна вважати таким, що відбиває позицію Європейського Союзу

This document has been produced
with the financial assistance of the European Union.
The contents of this document are the sole responsibility of
Kharkiv Human Rights Protection Group and can under no circumstances
be regarded as reflecting the position of the European Union

Міжнародний білль про права людини. Виклад фактів № 2 (Rev. 1) /
ГО «Харківська правозахисна група». — Харків. 2019. — 28 с.

Серія «Виклад фактів у галузі прав людини» видається Центром прав людини при Відділенні Організації Об'єднаних Націй у Женеві. Вона освітлює питання прав людини, які вивчаються або викликають особливий інтерес.

Публікації цієї серії розповсюджуються безкоштовно в усьому світі. Вони можуть перекладатися на інші мови, окрім офіційних мов Організації Об'єднаних Націй, за умови, що їх зміст не змінюється, що організація, яка передруковує їх, інформує про це Центр людини в Женеві і що цей Центр зазначається як джерело інформації.

Усі люди народжуються вільними й рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю й повинні діяти стосовно один до одного в дусі братерства.

Загальна декларація прав людини (ст. 1)
прийнята резолюцією Генеральної Асамблеї 217 А (III)
від 10 грудня 1948 р.

ВСТУП

Міжнародний білль про права людини складається з Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права, і Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, а також двох факультативних протоколів до нього.

Права людини вже знайшли своє вираження в Пакті Ліги Націй, що призвело, зокрема, до створення Міжнародної Організації праці. На Конференції в Сан-Франциско в 1945 році, проведеної для створення проекту Статуту Організації Об'єднаних Націй, було винесено пропозицію втілити «Декларацію про основні права людини», але вона не була розглянута, тому що вона вимагала більш докладного розгляду, ніж було можливо на той час. Статут чітко говорить про «заохочення й розвиток поваги до прав людини та основних свобод для всіх незалежно від раси, статі, мови та релігії» (ст. 1, п. 3). Ідея оприлюднення «міжнародного білля про права» також розглядалася багатьма, як неявно виражена в Статуті.

Підготовча Комісія Організації Об'єднаних Націй, що зібралася відразу після закриття засідання Конференції в Сан-Франциско, порадила Економічній і Соціальній Раді на своєму першому засіданні заснувати комісію для просування прав людини, як встановлено в статті 68 Статуту.

Відповідно, Рада заснувала Комісію з прав людини на початку 1946 р.

На своєму першому засіданні, в 1946 р., Генеральна Асамблея розглянула проект Декларації основних прав та свобод людини й передала його Економічній і Соціальній Раді «для довідки Комісії з прав людини для розгляду... в її підготовці міжнародного білля про права» (резолуція 43 (I)). Комісія, на своєму першому засіданні на початку 1947 р., авторизувала своїх співробітників сформулювати те, що вона назвала «попередніми проектом Міжнародного білля про права людини». Надалі робота була передана у формальний редакційний комітет, що складається з членів Комісії з восьми держав, обраних з урахуванням географічного розподілу.

ШЛЯХ ДО ЗАГАЛЬНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ

Спочатку були виражені різні думки про форму, яку має набути Білль про права людини. Редакційний комітет вирішив підготувати два документи: один у вигляді декларації, яка встановить загальні принципи або стандарти прав людини; інший у вигляді конвенції, яка визначить конкретні права та їх

обмеження. Відповідно, Комітет передав Комісії з прав людини проекти статей міжнародної декларації та міжнародної конвенції з прав людини. На своєму другому засіданні, у грудні 1947 р., Комісія вирішила застосувати термін «Міжнародний білль про права людини» до ряду документів, що готуються, і заснувала три робочих групи: одну за декларацією, одну за конвенцією (яку вона перейменувала в «пакт») і одну з реалізації. Комісія переглянула проект декларації на своєму третьому засіданні, у травні/червні 1948 року, взявши до уваги зауваження, отримані від урядів. Однак у неї не було часу розглянути пакт або питання реалізації. Тому декларація була передана через Економічну і Соціальну раду Генеральної Асамблеї, що зустрілася в Парижі.

Своєю резолюцією 217 А (III) від 10 грудня 1948 року Генеральна Асамблея прийняла Загальну декларацію прав людини як перший з цих запланованих документів.

ШЛЯХ ДО МІЖНАРОДНИМ ПАКТІВ

У той же день, коли Генеральна Асамблея прийняла Загальну декларацію, вона зажадала, щоб Комісія з прав людини підготувала, в першочерговому порядку, проект пакту про права людини та проект заходів щодо реалізації. Комісія розглянула текст проекту пакту в 1949 р., і на наступний рік вона переглянула перші 18 статей на підставі зауважень, отриманих від урядів. У 1950 р. Генеральна Асамблея проголосила, що «користування громадянськими й політичними свободами та економічними, соціальними й культурними правами взаємопов'язане і взаємозалежне» (резолюція 421 (V), розд. Е). Тому Асамблея вирішила включити в пакт про права людини економічні, соціальні та культурні права, а також виражене визнання рівноправності чоловіків і жінок у пов'язаних правах, як встановлено в Статуті. У 1951 році Комісія створила проекти 14 статей про економічні, соціальні та культурні права на підставі пропозицій, зроблених урядами, і пропозицій спеціалізованих агентств. Вона також сформулювала 10 статей про заходи реалізації цих прав, згідно з якими держави-учасниці пакту мають подавати періодичні доповіді. Після довгого обговорення на своєму шостому засіданні у 1951/1952 р., Генеральна Асамблея зажадала, щоб Комісія «створила проект Пактів про права людини, ... один з яких повинен містити цивільні та політичні права, а другий — економічні, соціальні та культурні права» (резолюція 543 (VI), п. 1). Асамблея уточнила, що два пакти мають містити якомога більше спільних положень. Вона також вирішила включити статтю, яка гарантує, що «всі народи мають право на самовизначення» (резолюція 545 (VI)).

Комісія завершила підготовку двох проектів на своєму дев'ятому й десятому засіданні, в 1953 і 1954 році Генеральна Асамблея розглянула ці тексти на своєму дев'ятому засіданні, у 1954 році, і вирішила дати проектам найширшого розголосу для того, щоб уряди могли їх ретельно вивчити, і щоб громадська думка могла бути вільно вираженою. Вона порадила своєму Третньому Комітету почати обговорення текстів стаття за статтею на своєму десятому засіданні, у 1955 р. Хоча постатейне обговорення почалося за розкладом, підготовка двох пактів була завершена тільки в 1966 році.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права та Міжнародний пакт про громадянські та політичні права були прийняті резолюцією Генеральної Асамблеї 2200 А (XXI) від 16 грудня 1966 р. Перший Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, прийнятий тією ж резолюцією, надавав міжнародні механізми для розгляду повідомлень від осіб, які стверджували, що вони були жертвами порушень будь-яких прав, встановлених Пактом.

ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Загальна Декларація прав людини була прийнята і проголошена Генеральною Асамблеєю

як загальний стандарт досягнення для всіх народів і націй, для того, щоб кожна людина і кожний орган суспільства, постійно зберігаючи цю Декларацію в пам'яті, прагнув шляхом освіти та просвіти сприяти дотриманню цих прав і свобод, і шляхом прогресивних заходів національних та міжнародних, забезпечувати їх універсальне та ефективне визнання й дотримання, як серед народів самих держав-учасниць, так і серед народів, що населяють території під їхньою юрисдикцією.

Сорок вісім держав проголосували на підтримку Декларації, ніхто не проголосував проти, усього вісім утрималися. У своїй заяві після голосування Голова Генеральної Асамблеї зазначив, що прийняття Декларації було «чудовим досягненням, кроком до великого еволюційного прогресу. Це був перший випадок, коли організоване співтовариство націй зробило Декларацію прав людини та основних свобод. Документ підтримало керівництво органу думки Організації Об'єднаних Націй в цілому, і мільйони людей — чоловіки, жінки і діти по всьому світу — будуть звертатися до нього за допомогою, напрямком та натхненням.

Декларація складається з преамбули та 30 статей, що викладають права людини й основні свободи, якими наділені всі чоловіки й жінки в усьому світі, без будь-якої дискримінації.

Стаття 1, що викладає філософію, на якій заснована Декларація, говорить:

Усі люди народжуються вільними й рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю й повинні діяти стосовно один до одного в дусі братерства.

Таким чином, ця стаття визначає основні припущення Декларації: що право на свободу та рівність є вродженим правом людини і не може бути відібране: і що, оскільки людина є раціональною та моральною істотою, вона відрізняється від інших істот Землі, і тому володіє правами та свободами, недоступними іншим істотам.

Стаття 2, що викладає основний принцип рівності й недопущення дискримінації щодо користування правами людини й основними свободами, забороняє «яку б то не було різницю щодо раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного або соціального походження, майнового, станового або іншого становища».

Стаття 3, перший наріжний камінь Декларації проголошує право на життя, свободу та особисту недоторканність — право, ключове для користування всіма іншими правами. У цій статті представлені статті з 4 до 21, у яких викладаються інші громадянські та політичні права, включаючи: свободу від рабства й підневільного стану; свободу від катувань та жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання; право на визнання правосуб'єктності; право на ефективні засоби судового захисту; свободу від свавільного арешту, затримання або вигнання; право на справедливий судовий процес і громадські слухання незалежним та безстороннім судом; право на презумпцію невинуватості до встановлення винуватості; свободу від свавільного втручання в особисте та сімейне життя, недоторканність будинку й кореспонденції; свободу переміщення та проживання; право на притулок; право на громадянство; право брати шлюб і засновувати сім'ю; право володіти майном; свободу думки, совісті та релігії; freedom свободи думки і висловлювання; право на свободу мирних зборів та асоціацій; і право брати участь в управлінні своєю країною і на рівний доступ до державної служби у своїй країні.

Стаття 22, другий наріжний камінь Декларації, представляє статті 23–27, у яких викладаються економічні, соціальні та культурні права — права, які-

ми володіє кожна людина «як член суспільства». Ця стаття характеризує ці права, як необхідні для людської гідності та вільного розвитку особистості, і позначає, що вони мають реалізовуватися «шляхом національних зусиль та міжнародного співробітництва». У той же час вона відзначає обмеження в реалізації, рівень яких залежить від ресурсів кожної держави.

Економічні, соціальні та культурні права, визнані в статтях 22–27, включають право на соціальне забезпечення; право на роботу; право на рівну оплату за рівну працю; право на відпочинок і дозвілля; право на життєвий рівень, необхідний для підтримки здоров'я та добробуту; право на освіту; і право брати участь у культурному житті спільноти.

Прикінцеві статті, статті 28–30, визнають, що кожна людина має право на соціальний та міжнародний порядок, при якому права та свободи, викладені в Декларації, можуть бути повністю здійснені, і відзначають обов'язки та відповідальність, які кожна людина має перед своїм суспільством. У статті 29 говориться, що «При здійсненні своїх прав та свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання й поваги прав та свобод інших і забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві». У статті також ідеться про те, що здійснення цих прав та свобод ні в якому разі не повинно суперечити цілям і принципам Організації Об'єднаних Націй. Стаття 30 підкреслює, що жодна держава, особа або група осіб не може витлумачити права, відповідно до Декларації, «для надання права займатися будь-якою діяльністю або вчиняти дії, спрямовані на знищення прав та свобод», викладених у Декларації.

ВАЖЛИВІСТЬ І ВПЛИВ ДЕКЛАРАЦІЇ

Задумана, як «загальний стандарт досягнення для всіх народів і націй», Загальна декларація прав людини стала саме цим: мірилом, за яким вимірюють рівень дотримання та відповідності з міжнародними стандартами в галузі прав людини.

З 1948 року вона була й залишається найбільш важливою і далекосяжною з усіх декларацій Організації Об'єднаних Націй і основним джерелом натхнення для національних і міжнародних зусиль щодо просування й захисту прав людини та основних свобод. Вона задала напрямок для всієї подальшої роботи в галузі прав людини й забезпечила основну філософію для багатьох, що мають обов'язкову юридичну силу, міжнародних документів, призначених для захисту закріплених у ній прав та свобод.

У Прокламації Тегерана, прийнятої Міжнародною конференцією з прав людини, проведеною в Ірані в 1968 р., Конференція погодилася, що «Загальна декларація прав людини проголошує загальне розуміння народами світу невід'ємних і непорушних прав усіх членів людського сімейства і є зобов'язанням для членів міжнародного співтовариства». Конференція підтвердила свою віру в принципи, закріплені в Декларації, і закликала всі народи й уряди «присвятити себе [цим] принципам... і подвоїти свої зусилля для надання всім людям життя, співзвучного свободі й гідності, і сприяє фізичному, психічному, соціальному та духовному благополуччю».

В останні роки спостерігається зростаюча тенденція органів Організації Об'єднаних Націй у підготовці міжнародних документів у галузі прав людини посилається не тільки на Загальну декларацію, а й на інші частини Міжнародного білля про права людини.

МІЖНАРОДНІ ПАКТИ ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ

Преамбули та статті 1, 3 і 5 двох Міжнародних пактів практично ідентичні. Преамбули нагадують про обов'язки держав відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй просувати права людини; нагадують особі про її відповідальність прагнути поступу та дотримання цих прав; і визнають, що відповідно до Загальної декларації прав людини, ідеал вільних людей, які користуються громадянською та політичною свободою і свободою від страху та нужди може бути досягнутий, тільки якщо будуть створені умови, при яких кожен може користуватися своїми громадянськими та політичними правами, а також своїми економічними, соціальними та культурними правами.

Стаття 1 кожного Пакту говорить, що право на самовизначення є спільним, і закликає держави сприяти реалізації цього права та дотримуватися його.

Стаття говорить: «Усі народи мають право на самовизначення» і додає, що «В силу цього права вони вільно встановлюють свій політичний статус і вільно забезпечують свій економічний, соціальний та культурний розвиток». Стаття 3, в обох випадках, підтверджує рівні права чоловіків і жінок на користування всіма правами людини, і зобов'язує держави зробити цей принцип реальністю. Стаття 5, в обох випадках, надає гарантії проти знищення або неправомірного обмеження будь-яких прав людини чи основних свобод, і проти неправильного тлумачення будь-якого положення Пактів як спосіб виправдати порушення прав чи свобод або їх обмеження в більшому

обсязі, ніж передбачено в Пактах. Вона також не дає державам обмежувати права, якими вже користуються на їхній території на підставі того, що такі права не визнаються в Пактах або визнаються меншою мірою.

Статті 6–15 Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права визнають право на працю (ст. 6); на використання справедливих і вигідних умов праці (ст. 7); право створювати й об'єднувати професійні спілки (ст. 8); право на соціальне забезпечення, включаючи соціальне страхування (ст. 9); на найширшу охорону й допомогу для сім'ї, особливо для матерів, дітей і підлітків (ст. 10); право на достатній життєвий рівень (ст. 11); на найвищий досяжний рівень фізичного та психічного здоров'я (ст. 12); на освіту (ст. 13 і 14); і право брати участь у культурному житті (ст. 15).

У своїх статтях 6–27, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права захищає право на життя (ст. 6) і викладає, що ніхто не може бути підданий катуванню або жорстокому, нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (ст. 7); що ніхто не повинен бути в рабстві; що рабство й работоргівля мають бути заборонені; і що ніхто не повинен бути в підневільному стані або примушеним виконувати примусову чи обов'язкову роботу (ст. 8); що ніхто не повинен зазнавати безпідставного арешту або затримання (ст. 9); що з усіма особами, позбавленими свободи, слід поводитися людяно (ст. 10); і що ніхто не може бути позбавлений волі на тій лише підставі, що він не в змозі виконати якесь договірне зобов'язання (ст. 11).

Пакт передбачає свободу переміщення й свободу вибору місця проживання (ст. 12) та обмеження законного виселення іноземців на території держави-учасниці (ст. 13). Він передбачає рівність усіх осіб перед судами й трибуналами, а також гарантії в кримінальних та цивільних процесах (ст. 14). Він забороняє зворотну силу кримінального законодавства (ст. 15); викладає право кожної людини на визнання в якості особистості перед законом (ст. 16); і закликає до заборони свавільного або незаконного втручання в недоторканість особистого та сімейного життя, житла чи листування, і від незаконних нападів на честь і репутацію (ст. 17).

Пакт передбачає захист прав на свободу думки, совісті та релігії (ст. 18) та на свободу думки і вираження її (ст. 19), він закликає до заборони законом будь-якої пропаганди війни і будь-якої пропаганди расової, національної або релігійної ненависті, яка є спонуканням до дискримінації, ворожого ставлення чи насильства (ст. 20), він визнає право на мирне зібрання (ст. 21) та право на свободу асоціації (ст. 22). Він також визнає право чоловіків і жінок, які досягли шлюбного віку, брати шлюб і засновувати сім'ї, і принцип рівності прав та відповідальностей подружжя щодо шлюбу, під час шлюбу і після його розпаду (ст. 23). Він викладає заходи захисту прав дітей (ст. 24),

і визнає право кожного громадянина взяти участь у веденні державних справ, голосувати й бути обраним, і мати доступ, на основі загальної рівності, до державної служби у своїй країні (ст. 25). Він передбачає, що всі люди рівні перед законом і мають право на рівний захист законом (ст. 26). Він також закликає до захисту прав етнічних, релігійних та лінгвістичних меншин на території держав-учасниць (ст. 27).

Нарешті, стаття 28 передбачає створення Комітету з прав людини, відповідального за контроль над реалізацією прав, закріплених у Пакті.

УМОВИ

Загальна декларація прав людини стверджує, що здійснення прав та свобод людини може піддаватися певним обмеженням, які мають бути визначені законом, виключно з метою забезпечення належного визнання прав та свобод інших, а також відповідності справедливих вимог моралі, громадського порядку та загального добробуту в демократичному суспільстві. Права не можуть здійснюватися всупереч цілям і принципам Організації Об'єднаних Націй, або якщо вони спрямовані на знищення будь-яких прав, встановлених у Декларації (ст. 29 і 30).

У Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права стверджується, що права, які він забезпечує, можуть обмежуватися законом, але тільки в тій мірі, яка відповідає характеру прав, і виключно для сприяння загальному добробуту демократичного суспільства (ст. 4).

На відміну від Загальної декларації і Пакту про економічні, соціальні та культурні права, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права не містить загальні положення, які застосовуються до всіх прав, передбачених у Пакті, і дозволяють обмеження їх застосування. Однак, кілька статей у Пакті передбачають, що ті права, які розглядаються, не будуть піддаватися жодним обмеженням, крім тих, що передбачені законом і є необхідними для захисту національної безпеки, громадського порядку або прав та свобод інших.

Таким чином, певні права ніколи не можуть бути тимчасово скасовані або обмежені, навіть в екстрених ситуаціях. Цими правами є право на життя, на свободу від катувань, на свободу від рабства або підневільного становища, на захист від позбавлення волі за борг, на свободу від кримінальних законів, що мають зворотну силу, на визнання в якості особистості перед законом, і на свободу думки, совісті та релігії.

Пакт про громадянські та політичні права дозволяє державі обмежувати або тимчасово скасовувати користування певними правами в разі офіційно проголошених відповідальних надзвичайних ситуацій, які загрожують

життю нації. Такі обмеження або тимчасові скасування дозволяються тільки «в мірі, суворо необхідній через гостроту ситуації» і ніколи не можуть включати дискримінацію на одних тільки підставах раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії чи соціального походження (ст. 4). Про обмеження й тимчасові скасування також слід повідомляти Організацію Об'єднаних Націй.

ПЕРШИЙ ФАКУЛЬТАТИВНИЙ ПРОТОКОЛ

Перший Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права дозволяє Комітету з прав людини, заснованому відповідно до цього Пакту, отримувати й розглядати повідомлення від осіб, які стверджують, що вони стали жертвами порушення будь-яких прав, закріплених у Пакті.

Згідно зі статтею I Факультативного протоколу, держава-учасниця Пакту, яка стає учасницею Протоколу, визнає компетенцію Комітету з прав людини в отриманні й розгляді повідомлень від осіб під її юрисдикцією, які стверджують, що є жертвами порушень з боку цієї держави будь-яких прав, закріплених у Пакті. Особи, які роблять такі твердження, і які вичерпали всі доступні національні засоби правового захисту, мають право звернутися з письмовим повідомленням до Комітету (ст. 2).

Повідомлення, які визначаються Комітетом, як прийнятні (на додаток до статті 2, статті 3 і 5 (2) викладають заявником критерії прийнятності) доводяться до відома держави-учасниці, яка, імовірно, порушила якесь із положень Пакту. Протягом шести місяців ця держава має подати Комітету письмові пояснення або твердження, які проясняють це питання й визначають засіб правового захисту, якщо він існує, який вона застосувала (ст. 4).

Комітет з прав людини розглядає прийнятні повідомлення на закритих зустрічах, у світлі всієї письмової інформації, отриманої від особи та відповідної держави-учасниці. Після цього він передає свої думки державі-учасниці й особі (ст. 5).

Виклад діяльності Комітету відповідно до Факультативного протоколу включено в доповідь, яку він щорічно подає Генеральній Асамблеї через Економічну й Соціальну раду (ст. 6).

ДРУГИЙ ФАКУЛЬТАТИВНИЙ ПРОТОКОЛ

Другий Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, спрямований на відмову від смертної кари, був прийнятий Генеральною Асамблеєю в її резолюції 44/128 від 15 грудня

1989 р. Згідно з його статтею 1, ніхто під юрисдикцією держави-учасниці Протоколу не може бути страчений.

Згідно зі статтею 3 Протоколу, держави-учасниці мають включати в доповіді, які вони подають Комітетові з прав людини, інформацію про заходи, вжиті для реалізації Протоколу.

Стаття 5 другого Факультативного протоколу передбачає, що, стосовно будь-якої держави-учасниці першого Факультативного протоколу, компетенція Комітету з прав людини в отриманні й розгляді повідомлень від осіб під юрисдикцією цієї держави буде поширюватися на положення другого Факультативного протоколу, якщо відповідна держава-учасниця не зробила твердження про зворотне на момент ратифікації або приєднання.

Згідно зі статтею 6 положення другого Факультативного протоколу застосовуються як додаткові положення до Пакту.

НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ПАКТАМИ Й ФАКУЛЬТАТИВНИМИ ПРОТОКОЛАМИ

Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права набрав чинності 3 січня 1976 р. через три місяці після передачі Генеральному Секретареві тридцять шостого документа про ратифікацію або приєднання, як передбачено в статті 27. Станом на 30 вересня 1995 р. Пакт був ратифікований або до нього приєдналися 132 держави:

Афганістан, Албанія, Алжир, Ангола, Аргентина, Вірменія, Австралія, Австрія, Азербайджан, Барбадос, Білорусь, Бельгія, Бенін, Болівія, Боснія і Герцеговина, Бразилія, Болгарія, Бурунді, Камбоджа, Камерун, Канада, Кабо-Верде, Центральноафриканська Республіка, Чад, Чилі, Колумбія, Конго, Коста-Ріка, Кот-Д'Івуар, Хорватія, Кіпр, Чеська Республіка, Корейська Народно-Демократична Республіка, Данія, Домініка, Домініканська Республіка, Еквадор, Єгипет, Сальвадор, Екваторіальна Гвінея, Естонія, Ефіопія, Фінляндія, Франція, Габон, Гамбія, Грузія, Німеччина, Греція, Гренада, Гватемала, Гвінея, Гвінея-Бісау, Гайана, Гаїті, Угорщина, Ісландія, Індія, Іран (Ісламська Республіка), Ірак, Ірландія, Ізраїль, Італія, Ямайка, Японія, Йорданія, Кенія, Киргизстан, Латвія, Ліван, Лесото, Лівійська Арабська Джамахірія, Литва, Люксембург, Мадагаскар, Малаві, Малі, Мальта, Маврикій, Мексика, Монголія, Марокко, Мозамбік, Намібія, Непал, Нідерланди, Нова Зеландія, Нікарагуа, Нігер, Нігерія, Норвегія, Панама, Парагвай, Перу, Філіппіни, Польща, Португалія, Республіка Корея, Республіка Молдова, Румунія, російська Федерація, Руанда, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сан-Маріно, Сенегал, Сейшельські острови, Словаччина, Словенія, Сомалі, Іспанія, Шрі-Ланка, Судан, Суринам, Швеція, Швейцарія, Сирійська Арабська Республіка,

Колишня Югославська Республіка Македонія, Того, Тринідад і Тобаго, Туніс, Україна, Сполучене Королівство, Об'єднана Республіка Танзанія, Сполучені Штати Америки, Уругвай, Венесуела, В'єтнам, Ємен, Югославія, Заїр, Замбія і Зімбабве.

Міжнародний пакт про громадянські та політичні права набрав чинності 23 березня 1976 р. через три місяці після передачі Генеральному Секретареві тридцять п'ятої документа ратифікації або приєднання, як передбачено в статті 49. Станом на 30 вересня 1995 року, Пакт ратифікували або до нього приєдналися 132 держави:

Афганістан, Албанія, Алжир, Ангола, Аргентина, Вірменія, Австралія, Австрія, Азербайджан, Барбадос, Білорусь, Бельгія, Бенін, Болівія, Боснія і Герцеговина, Бразилія, Болгарія, Бурунді, Камбоджа, Камерун, Канада, Кабо-Верде, Центральноафриканська Республіка, Чад, Чилі, Колумбія, Конго, Коста-Ріка, Кот-Д'Івуар, Хорватія, Кіпр, Чеська Республіка, Корейська Народно-Демократична Республіка, Данія, Домініка, Домініканська Республіка, Еквадор, Єгипет, Сальвадор, Екваторіальна Гвінея, Естонія, Ефіопія, Фінляндія, Франція, Габон, Гамбія, Грузія, Німеччина, Греція, Гренада, Гватемала, Гвінея, Гвінея-Бісау, Гайана, Гаїті, Угорщина, Ісландія, Індія, Іран (Ісламська Республіка), Ірак, Ірландія, Ізраїль, Італія, Ямайка, Японія, Йорданія, Кенія, Киргизстан, Латвія, Ліван, Лесото, Лівійська Арабська Джамахірія, Литва, Люксембург, Мадагаскар, Малаві, Малі, Мальта, Маврикій, Мексика, Монголія, Марокко, Мозамбік, Намібія, Непал, Нідерланди, Нова Зеландія, Нікарагуа, Нігер, Нігерія, Норвегія, Панама, Парагвай, Перу, Філіппіни, Польща, Португалія, Республіка Корея, Республіка Молдова, Румунія, російська Федерація, Руанда, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сан-Маріно, Сенегал, Сейшельські острови, Словаччина, Словенія, Сомалі, Іспанія, Шрі-Ланка, Судан, Суринам, Швеція, Швейцарія, Сирійська Арабська Республіка, Колишня Югославська Республіка Македонія, Того, Тринідад і Тобаго, Туніс, Україна, Сполучене Королівство, Об'єднана Республіка Танзанія, Сполучені Штати Америки, Уругвай, Венесуела, В'єтнам, Ємен, Югославія, Заїр, Замбія і Зімбабве.

Станом на той же день, 44 держави-учасниці Міжнародного пакту про громадянські та політичні права зробили заяву відповідно до статті 41, визнавши компетенцію Комітету з прав людини «в отриманні й розгляді повідомлень про те, що будь-яка держава-учасниця стверджує, що інша держава-учасниця не виконує своїх зобов'язань «згідно із Пактом. Положення статті 41 набрали чинності 28 березня 1979 р. відповідно до пункту 2 цієї статті.

Перший Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права набрав чинності одночасно з Пактом, отримавши мінімальні 10 необхідних ратифікацій або приєднань. Станом на 30 вересня

1995 року, 85 держав-учасниць Пакту також стали учасниками Факультативного протоколу:

Алжир, Ангола, Аргентина, Вірменія, Австралія, Австрія, Барбадос, Білорусь, Бенін, Болівія, Боснія і Герцеговина, Болгарія, Камерун, Канада, Центральноафриканська Республіка, Чад, Чилі, Колумбія, Конго, Коста-Ріка, Кіпр, Чеська Республіка, Данія, Домініканська Республіка, Еквадор, Сальвадор, Екваторіальна Гвінея, Естонія, Фінляндія, Франція, Гамбія, Грузія, Німеччина, Гвінея, Гайана, Угорщина, Ісландія, Ірландія, Італія, Ямайка, Киргизстан, Латвія, Лівійська Арабська Джамахірія, Литва, Люксембург, Мадагаскар, Мальта, Маврикій, Монголія, Намібія, Непал, Нідерланди, Нова Зеландія, Нікарагуа, Нігер, Норвегія, Панама, Парагвай, Перу, Філіппіни, Польща, Португалія, Республіка Корея, Румунія, Російська Федерація, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сан-Марино, Сенегал, Сейшельські острови, Словаччина, Словенія, Сомалі, Іспанія, Суринам, Швеція, Колишня Югославська Республіка Македонія, Того, Тринідад і Тобаго, Україна, Уругвай, Узбекистан, Венесуела, Заїр і Замбія.

Другий Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, спрямований на відмову від смертної кари, набув чинності 11 липня 1991 р., отримавши мінімальні необхідні 10 ратифікацій або приєднань. Станом на 30 вересня 1995 року, Протокол був ратифікований або до нього приєдналися 28 держав:

Австралія, Австрія, Данія, Еквадор, Фінляндія, Німеччина, Угорщина, Ісландія, Ірландія, Італія, Люксембург, Мальта, Мозамбік, Намібія, Нідерланди, Нова Зеландія, Норвегія, Панама, Португалія, Румунія, Сейшельські острови, Словенія, Іспанія, Швеція, Швейцарія, Колишня Югославська Республіка Македонія, Уругвай і Венесуела.

ВСЕСВІТНІЙ ВПЛИВ МІЖНАРОДНОГО БІЛЛЯ ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ

З 1948 р., коли Загальна декларація прав людини була прийнята і проголошена, до 1976 року, коли вступили в силу Міжнародні пакти про права людини, Декларація була єдиною завершеною частиною Міжнародного білля про права людини. Декларація, і пізніше Пакти, зробили суттєвий внесок у думки і дії людей та їх урядів по всьому світу.

Міжнародна Конференція про права людини, яка зустрілася в Тегерані з 22 квітня до 13 травня 1968 року для розгляду прогресу, досягнутого за 20 років з моменту прийняття Загальної декларації і для формулювання програми на майбутнє, проголосила в Прокламації Тегерана:

1. Вкрай важливо, щоб члени міжнародного співтовариства виконували свої урочисті зобов'язання щодо просування і сприяння дотри-

манню прав людини і основних свобод для всіх людей без будь-яких відмінностей, таких як раса, колір шкіри, стать, мова, релігія, політичні або інші думки;

2. Загальна декларація прав людини говорить про загальне розуміння народами світу невід'ємних і непорушних прав усіх членів людського сімейства, і представляє зобов'язання для членів міжнародного співтовариства;

3. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Декларація про надання незалежності колоніальним країнам і народам, Міжнародна Конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, а також інші конвенції і декларації в галузі прав людини, прийняті під егідою Організації Об'єднаних Націй, спеціалізованих агентств і регіональних міжурядових організацій, створили нові стандарти та зобов'язання, які держави мають виконувати;

...

Таким чином, протягом більше 25 років, Загальна декларація прав людини була єдиним міжнародним «стандартом досягнення для всіх людей і всіх народів». Вона стала відомою і була прийнята в якості авторитетної як у державах, які стали учасниками одного або обох Пактів, так і в тих, які не ратифікували чи не приєдналися до жодного з них. Її положення цитувалися як основа та виправдання для багатьох важливих рішень, прийнятих органами Організації Об'єднаних Націй; вони надихнули підготовку ряду міжнародних документів у галузі прав людини, як у системі ООН, так і за її межами; вони мали значний вплив на ряд багатосторонніх і двосторонніх договорів; і вони мали потужний вплив як підстава для підготовки багатьох нових національних конституцій та національних законів.

Загальна декларація стала визнаватися як історичний документ, що викладає загальне визначення людської гідності та цінностей. Декларація є мірилом, за яким вимірюється рівень дотримання й відповідність з міжнародними стандартами в галузі прав людини в усьому світі.

Набрання чинності Пактами, коли держави-учасниці взяли правове й моральне зобов'язання просувати й захищати права людини та основні свободи, ніяк не зменшило значно поширений вплив Загальної декларації. Навпаки, саме існування Пактів, і той факт, що вони містять заходи втілення, необхідні для реалізації прав та свобод, закріплених у Декларації, надає Декларації велику силу.

Крім того, Загальна декларація є дійсно загальною за обсягом, оскільки вона зберігає свою дійсність для кожного члена людського товариства, всюди, незалежно від того, чи прийняв уряд формально її принципи або

ратифікував Пакти. З іншого боку, Пакти за своїм характером як багатосторонні конвенції, є юридично обов'язковими тільки для тих держав, які прийняли їх шляхом ратифікації або приєднання.

У багатьох важливих резолюціях і рішеннях, прийнятих органами ООН, включаючи Генеральну Асамблею і Раду Безпеки, Загальна декларація прав людини і один або обидва Пакти наводилися як основа для діяльності.

Практично всі міжнародні документи в галузі прав людини, прийняті органами Організації Об'єднаних Націй з 1948 р. викладають принципи, встановлені в Загальній декларації прав людини. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права у своїй преамбулі стверджує, що він розроблений з визнання того факту, що *згідно з Загальною декларацією прав людини ідеал вільної людської особистості, вільної від страху та нужди, можна здійснити, лише якщо будуть створені такі умови, при яких кожен може користуватися своїми економічними, соціальними та культурними правами, так само як і своїми громадянськими та політичними правами.*

Аналогічне твердження зроблено в преамбулі до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права.

Декларація про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, прийнята Генеральною Асамблеєю в 1975 р. (резолюція 3452 (XXX)), викладає значення статті 5 Загальної декларації прав людини та статті 7 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, які передбачають, що ніхто не може бути підданий катуванню або жорстокому, нелюдському чи такому, що принижує гідність, видам поводження чи покарання. Цю заборону також підтримало прийняття в 1984 р. Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання (резолюція Генеральної Асамблеї 39/46). Аналогічно, Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації, заснованої на релігії або віруванні, проголошена Генеральною Асамблеєю в 1981 р. (резолюція 36/55); чітко визначає характер і обсяг принципів рівності й відмови від дискримінації перед законом і права на свободу думки, совісті, релігії та вірувань, що містяться в Загальній декларації та Міжнародних пактах.

Аналогічна ситуація превалює щодо міжнародно-правових актів у галузі прав людини, прийнятих за межами системи ООН. Наприклад, преамбула до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, прийнятої Радою Європи в Римі в 1950 р., завершується такими словами:

Сповнені рішучості, як уряди європейських держав, що є однодумцями і мають спільну спадщину політичних традицій, ідеалів, сво-

боди і верховенства права, зробити перші кроки для забезпечення колективного гарантування певних прав, проголошених у Загальній декларації;

Стаття II Статуту Організації Африканської Єдності, прийнятого в Аддіс-Абеба в 1963 р., передбачає, що однією з цілей організації є «сприяння міжнародному співробітництву, з належним урахуванням Статуту Організації Об'єднаних Націй та Загальної декларації прав людини». Американська Конвенція про права людини, підписана в Сан-Хосе, Коста-Ріка, в 1969 р., стверджує у своїй преамбулі, що принципами, які вона підтримує, є принципи, викладені в Статуті Організації американських штатів, в Американській декларації прав і обов'язків людини, і в Загальній декларації прав людини.

Судді Міжнародного суду неодноразово посилалися на принципи, що містяться в Міжнародному біллі про права людини, як підстави для їх рішень.

Національні та місцеві трибунали часто цитували принципи, викладені в Міжнародному біллі про права людини у своїх рішеннях. Крім того, в останні роки національні конституційні та законодавчі тексти все частіше забезпечували заходи правового захисту цих принципів; у дійсності, багато національних і місцевих законів були змодельовані на основі положень, встановлених у Загальній декларації прав людини та Міжнародних пактах, які залишаються маяком для всіх теперішніх та майбутніх зусиль у галузі прав людини як національних, так і міжнародних.

Нарешті, Всесвітня конференція з прав людини, проведена у Відні в червні 1993 року, прийняла акламацію Віденську декларацію та Програму дій, у яких вона вітала прогрес, досягнутий в кодифікації документів у галузі прав людини, і закликала до загальної ратифікації договорів у галузі прав людини. Крім того, всім державам було рекомендовано, по можливості, уникати застосування застережень (частина 1, п. 26).

Таким чином, Міжнародний білль про права людини є віхою в історії прав людини, справжньою Великою хартією вольностей, що відзначає перехід людства до життєво важливої фази: свідомого набуття людської гідності та цінності.

*Надруковано в ООН, Женева
Червень 1996*

ДОДАТОК

ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Генеральна Асамблея ООН 10 грудня 1948 року прийняла і проголосила Загальну декларацію прав людини.

(Док.ООН/PES/217 А)

Преамбула

Беручи до уваги, що визнання гідності, яка властива всім членам людської сім'ї, і рівних та невід'ємних їх прав є основою свободи, справедливості та загального миру: і

беручи до уваги, що зневажання і нехтування правами людини призвели до варварських актів, які обурюють совість людства, і що створення такого світу, в якому люди будуть мати свободу слова і переконань і будуть вільні від страху і нужди, проголошено як високе прагнення людей; і

беручи до уваги, що необхідно, щоб права людини охоронялися силою закону з метою забезпечення того, щоб людина не була змушена вдаватися як до останнього засобу до повстання проти тиранії ігноблення; і

беручи до уваги, що необхідно сприяти розвиткові дружніх відносин між народами; і

беручи до уваги, що народи Об'єднаних Націй підтвердили в Статуті (995_010) свою віру в основні права людини, в гідність і цінність людської особи і в рівноправність чоловіків і жінок та вирішили сприяти соціальному прогресові і поліпшенню умов життя при більшій свободі; і

беручи до уваги, що держави-члени зобов'язалися сприяти у співробітництві з Організацією Об'єднаних Націй загальній повазі і додержанню прав людини і основних свобод; і

беручи до уваги, що загальне розуміння характеру цих прав і свобод має величезне значення для повного виконання цього зобов'язання;

Генеральна Асамблея проголошує цю Загальну декларацію прав людини як завдання, до виконання якого повинні прагнути всі народи і всі держави з тим, щоб кожна людина і кожний орган суспільства, завжди маючи на увазі цю Декларацію, прагнули шляхом освіти сприяти поважанню цих прав і свобод і забезпеченню, шляхом національних і міжнародних прогресивних заходів, загального і ефективного визнання і здійснення їх як серед народів

держав-членів Організації, так і серед народів територій, що перебувають під їх юрисдикцією.

Стаття 1

Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства.

Стаття 2

Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища.

Крім того, не повинно проводитися ніякого розрізнення на основі політичного, правового або міжнародного статусу країни або території, до якої людина належить, незалежно від того, чи є ця територія незалежною, підопічною, несамоврядованою або як-небудь інакше обмеженою у своєму суверенітеті.

Стаття 3

Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність.

Стаття 4

Ніхто не повинен бути в рабстві або у підневільному стані; рабство і работоргівля забороняються в усіх їх видах.

Стаття 5

Ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Стаття 6

Кожна людина, де б вона не перебувала, має право на визнання її правосуб'єктності.

Стаття 7

Всі люди рівні перед законом і мають право, без будь-якої різниці, на рівний їх захист законом. Усі люди мають право на рівний захист від якої б то

не було дискримінації, що порушує цю Декларацію, і від якого б то не було підбурювання до такої дискримінації.

Стаття 8

Кожна людина має право на ефективне поновлення у правах компетентними національними судами в разі порушення її основних прав, наданих їй конституцією або законом.

Стаття 9

Ніхто не може зазнавати безпідставного арешту, затримання або вигнання.

Стаття 10

Кожна людина, для визначення її прав і обов'язків і для встановлення обґрунтованості пред'явленого їй кримінального обвинувачення, має право, на основі повної рівності, на те, щоб її справа була розглянута прилюдно і з додержанням усіх вимог справедливості незалежним і безстороннім судом.

Стаття 11

1. Кожна людина, обвинувачена у вчиненні злочину, має право вважатися невинною доти, поки її винність не буде встановлена в законному порядку шляхом прилюдного судового розгляду, при якомуїї забезпечують усі можливості для захисту.

2. Ніхто не може бути засуджений за злочин на підставі вчинення будь-якого діяння або за бездіяльність, які під час їх вчинення не становили злочину за національними законами або за міжнародним правом. Не може також накладатись покарання тяжче від того, яке могло бути застосоване на час вчинення злочину.

Стаття 12

Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, тайну його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань.

Стаття 13

1. Кожна людина має право вільно пересуватися і обирати собі місце проживання у межах кожної держави.

2. Кожна людина має право покинути будь-яку країну, включаючи свою власну, і повертатися у свою країну.

Стаття 14

Кожна людина має право шукати притулку від переслідувань в інших країнах і користуватися цим притулком.

Це право не може бути використане в разі переслідування, яке в дійсності ґрунтується на вчиненні неpolітичного злочину, або діяння, що суперечить цілям і принципам Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 15

1. Кожна людина має право на громадянство.
2. Ніхто не може бути безпідставно позбавлений громадянства або права змінити своє громадянство.

Стаття 16

1. Чоловіки і жінки, які досягли повноліття, мають право без будь-яких обмежень за ознакою раси, національності або релігії одружуватися і засновувати сім'ю. Вони користуються однаковими правами щодо одруження під час шлюбу та під час його розірвання.

2. Шлюб може укладатися тільки при вільній і повній згоді сторін, що одружуються.

3. Сім'я є природним і основним осередком суспільства і має право на захист з боку суспільства та держави.

Стаття 17

1. Кожна людина має право володіти майном як одноособово, так і разом з іншими.

2. Ніхто не може бути безпідставно позбавлений свого майна.

Стаття 18

Кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії; це право включає свободу змінювати свою релігію або переконання і свободу сповідувати свою релігію або переконання як одноособово, так і разом з іншими, прилюдним або приватним порядком в ученні, богослужінні і виконанні релігійних та ритуальних обрядів.

Стаття 19

Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань та свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів.

Стаття 20

1. Кожна людина має право на свободу мирних зборів і асоціацій.
2. Ніхто не може бути примушений вступати до будь-якої асоціації.

Стаття 21

1. Кожна людина має право брати участь в управлінні своєю країною безпосередньо або через вільно обраних представників.

2. Кожна людина має право рівного доступу до державної служби в своїй країні.

3. Воля народу повинна бути основою влади уряду; ця воля повинна виявлятися у періодичних і нефальсифікованих виборах, які повинні проводитись при загальному і рівному виборчому праві шляхом таємного голосування або ж через інші рівнозначні форми, що забезпечують свободу голосування.

Стаття 22

Кожна людина, як член суспільства, має право на соціальне забезпечення і на здійснення необхідних для підтримання її гідності і для вільного розвитку її особи прав у економічній, соціальній і культурній галузях за допомогою національних зусиль і міжнародного співробітництва та відповідно до структури і ресурсів кожної держави.

Стаття 23

1. Кожна людина має право на працю, на вільний вибір роботи, на справедливі і сприятливі умови праці та на захист від безробіття.

2. Кожна людина, без будь-якої дискримінації, має право на рівну оплату за рівну працю.

3. Кожний працюючий має право на справедливий і задовільний винагорода, яка забезпечує гідне людині існування, її самої та її сім'ї, і яка в разі необхідності доповнюється іншими засобами соціального забезпечення.

4. Кожна людина має право створювати професійні спілки і входити до професійних спілок для захисту своїх інтересів.

Стаття 24

Кожна людина має право на відпочинок і дозвілля, включаючи право на розумне обмеження робочого дня та на оплачувану періодичну відпустку.

Стаття 25

1. Кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення в разі безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини.

2. Материнство і дитинство дають право на особливе піклування і допомогу. Всі діти, народжені у шлюбі або поза шлюбом, повинні користуватися однаковим соціальним захистом.

Стаття 26

1. Кожна людина має право на освіту. Освіта повинна бути безплатною, хоча б початкова і загальна.

Початкова освіта повинна бути обов'язковою. Технічна і професійна освіта повинна бути загальнодоступною, а вища освіта повинна бути однаково доступною для всіх на основі здібностей кожного.

2. Освіта повинна бути спрямована на повний розвиток людської особи і збільшення поваги до прав людини і основних свобод. Освіта повинна сприяти взаєморозумінню, терпимості і дружбі між усіма народами, расовими або релігійними групами і повинна сприяти діяльності Організації Об'єднаних Націй по підтриманню миру.

3. Батьки мають право пріоритету у виборі виду освіти для своїх малолітніх дітей.

Стаття 27

1. Кожна людина має право вільно брати участь у культурному житті суспільства, втішатися мистецтвом, брати участь у науковому прогресі і користуватися його благами.

2. Кожна людина має право на захист її моральних і матеріальних інтересів, що є результатом наукових, літературних або художніх праць, автором яких вона є.

Стаття 28

Кожна людина має право на соціальний і міжнародний порядок, при якому права і свободи, викладені в цій Декларації, можуть бути повністю здійснені.

Стаття 29

1. Кожна людина має обов'язки перед суспільством, у якому тільки й можливий вільний і повний розвиток її особи.

2. При здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві.

3. Здійснення цих прав і свобод ні в якому разі не повинно суперечити цілям і принципам Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 30

Ніщо у цій Декларації не може бути витлумачено як надання будь-якій державі, групі осіб або окремим особам права займатися будь-якою діяльністю або вчиняти дії, спрямовані на знищення прав і свобод, викладених у цій Декларації.

Генеральна Асамблея ООН 10 грудня 1948 року прийняла і проголосила Загальну декларацію прав людини.

(Док.ООН/PES/217 А)

Запити надсилати на адресу:

Centre for Human Rights
United Nations Office at Geneva
8–14, Avenue de la Paix
1211 Geneva 10, Switzerland
tel: (41 22) 917 3968; fax: (41 22) 917 0099
e-mail: atikhonov.hchr@unog.ch

New York Office:
Centre for Human Rights
United Nations
New York, N.Y. 10017
USA

Інформаційне видання

МІЖНАРОДНИЙ БІЛЛЬ ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ

**Виклад фактів № 2
(Rev. 1)**

Третє видання, стереотипне

Відповідальний за випуск і редактор

Є. Ю. Захаров

Комп'ютерна верстка

О. А. Мірошніченко

Підписано до друку 06.05.2019
Формат 60×84¹/₁₆. Папір офсетний. Гарнітура JournalSans
Умов. друк. арк. 1,62. Облік.-вид. арк. 1,42
Наклад 1000 прим. Зам. № ХС-02/19

ГО «ХАРКІВСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА»
61002, Харків, а/с 10430
<http://khp.org>
<http://library.khp.org>

Видання: ФОП Холтобін С. М.
61004, м. Харків, вул. Примакова буд. 18